

A pitesti börtön – a „lelkek genocídiuma” Nyílt levél Vitéz Barabás Ferencnek Sepsiszentgyörgyre

Kedves Feri !

Gyertyát gyújtottam december végén egy este. Életünk talán legsötétebb éjszakájába akartam bevilágítani. Csak mindketőnk éjszakájába, mivel Bélának és Endrének már örökre sötét lett.

Emlékszel még? Na nem arra a kedves melódiára gondolok, habár a mienk is melódia volt. Fájdalmas melódia, amelyet csak a gyilkosok tudnak komponálni. A botok ütemével párosult a keserves nyöszörgés, amit a szánkba tömött véres rongy még kiengedett.

Emlékszel még Feri? 1949. december 30-án a pitesti börtön gyűjtőtermében 72 végzősdiák, egyetemista töltötte reménytelen napjait. Nem voltak ők sem rablók sem gyilkosok, csupán fiatal rebellis lelkek, akik egy hazug világgal akartak szembenézni. Nem ismertük egymást, hisz szerzte az ország sarkából gyűjtöttek oda, de lélekben mégis egyet éreztünk.

Odakint vörös ünnep volt, tombolt a proletár. A börtönre sűrű sötét köd ereszkedett, mintha eltakarni akarta volna a külvilágtól, amely nem volt a mienk. Az a sötét homály egybefonódott a mi lelkeivelünk. Így kevésbé láthattuk a sok letört arcot, melyekre odafagyott a katonai törvényszék nemrég kimondott kegyetlen ítéletének emléke és a könnyes szemű anyák integető búcsúja.

Korán volt az ébredés, mert a mostoha fekvőhely, amelynek egyetlen kelléke a bűdös dohos rongyprés volt, ami felszívta az izzadó beton nedvét és csak éppen nyugalmat nem adott. A kis batyu éjszaka vánkos volt, nappal meg ülöke, melytől nem volt messze a föld a csüggedt fejeknek, mert fáj az otthagyt álmvilág és ébredni kellett a szomorú valóra, melytől menekültünk az esti órákban. Az önmagunktól való menekülés gyógyír volt a sebzett lelkeknek, aludni akartunk hosszasan, úgy medvé módra és felébredni majd egy tavasszal, amikor a lelkek is újból felébred, felmelegszik dermedtségéből. Az ébredéshez tartozott a reggeli séta is. Ébreszteni kellett a zibbadt testet is. Felváltva kis csoportokban és inkább kettesével egymásba karolva – mert így biztosabb volt a járás – körben a terem közepén cammogtunk, mint a medve tavasszal, amikor még csak csont és egy kopott bunda. Csak a medvének volt reménye: bomlanak a rügyek és zöldül az erdő. Nekünk meg percnyi nap-sugár sem jutott.

Tudod Feri, azért a börtönéletnek is voltak apró, de mégsem apró örömei. Amikor valahol a folyosó végén csikorgott a cseber az étellel, ahogyan cibálták a betonpadlón és közeledett, mint kellemes szimfónia, majd egy utolsó aktusként zörrent a retesz az ajtón és beömlött a bódító ételillat, amely végigsimogatta az éhségtől beesett arcokat. A délelőtti órákban hozták a napi turtójt (puliszka) is. Széles deszkalapon felszeletelve, mint valami krémes kocák és ha sokáig sülni hagyták kéreg is lett a felületén, finom ropogós sütemény. Nem tartozott a torták családjába, de vetekedett a dobossal. S bizony próbára tette akaratát és nem csipkedted el, amíg nem hozták a déli csorbát. Feri, vajon létezik hatalmasabb erő mint az éhség, mely le-tapossa az embert az állatok sorába és „gúnyolódnak veled az idomítók”?

Ma sem tudom csak sejtem, (de erről majd később) honnan eredt a hír : ma amnesztia lesz! Mint a nyugalmából felbolygott hangyaboly , olyan lett a gyűjtőterem. Szabadulás! Mindenki mondott, mindenki hagykozott, ígérek: még találkoznak odahaza. Nem volt már cammogás, ha zörögtek is csontok, kipiultak az arcok a mosoly alatt, igazi boldog rabok voltunk.

Már csikorgott a cseber a déli étellel, de nem volt varázsa mint máskor. A kegyetlen éhséget is megtörte a szabadulás reménye. Minden szem, minden fül az ajtót leste, mikor kopog a folyosón a hivatalos csizma és zörren a retesz számunkra utol-jára és hozza a parancsot sorakozásra úgy batyuval, mert nem lesz többé visszatérés, hiszen ünnep van, „dicsőséges ünnep” és ilyenkor meglágyul a szívünk, ha kőből is faragták azt. Már azt is megértettük, nem lehet nappal annyi örömtől mámoros fiatal ráengedni a városra, meg azt is tudtuk, a szekuritáté mint a ragadozó éjjel tevékenykedik.

Ködös időben a sötétség is hamarabb beköszönt. A rácsok formája az ablakon már egybeolvadt a szürkülettel. Valami zaj törte meg a folyosó csendjét, ami felénk közeledett és csizma volt, a várva várt hivatalos csizma határozott léptekkel. S kopant a retesz szebben mint máskor, mert búcsúzott tőlünk, kopant utoljára. Mennyi öröm, boldogság töltötte tele a lelket 72 ragyogó szemű fiatalnak, amikor hangzott a parancs: „încolona-re cu bagaj” (sorakozó batyuval). Es sorakoztunk is katonásan, majd elindult a menet és a csizma kopogására tartottuk a lépést

és minden lépés közelebb vitt a szabaduláshoz. Életünk legboldogabb percei. A désiek a végén meneteltünk. Es hirtelen történt valami: a csizma üteme hangot váltott mintha lépcsőket taposna felfelé. Vajon mi történik? És újból zörrent a retesz és a zörrenés beleszúrta a lelkünkbe. Ezzel a zörrenéssel összeomlott minden, amiről egész nap álmodoztunk. Ezekből az átszellemült percekből ébredtünk újból a szomorú valóra egy terem közepén. Már voltak lakói e háznak, de aránytalanul kevesebb a befogadó képességénél. Körbe emberségesebb fekvőhelyek, priccsek voltak, a dohos rongyprések helyett. A terem közepén egy hosszú asztal, ott érkeztek a terem lakói. Mi négyen a priccsek végén az ablak mellett helyezkedtünk el. Már szavunk sem volt egymáshoz, nehéz volt elviselni a lelki összeomlást. A háziak is nagyon kíméltek voltak hozzánk. Lehet nem tetszett, hogy megzavartuk őket kényelmükben. Nemsokára jött az étel a cseberrel, itt nem csörtettek mint odalent. Ők sorakoztak elől, majd mi következünk. A háziak közömbösebbek voltak, mint akit nem győzőr az éhség. Vacsora után közlünk az egyik még ismeretlen is vad tekintetű közölté, hogy velünk kezdődik a „plántonság”, de azt már nem részletezte mi lesz a teendőnk. A lelki trauma után minden elszibbadt bennünk, a halál sem talált volna ellenszegülést. Ültünk a priccsek szélén és néztünk az ablakon át, ahonnan számunkra már szokatlan esti panoráma tárult eléink. Távolabb egy csokor villanyfény ragyogott, valószínű egy település meleg otthonából csillogtak az ablakok a boldog szabad lakóival.

Valami hangoskodásra figyeltünk fel a terem közepe irányából. Ugyanaz a személy, aki a „plántonságról” is intézkedett, szónokolni kezdett. Valószínűleg meghibbant a szekuritáté kínzásainak idejéből. A közelében levők hiába kérték halgasson ostobaságaival, nem hagyta magát és szentelenül visszavágott „demascare” meg „reabilitare” -ról hangoskodott. A szóváltás emiatt hovátovább élződött. A türelem hamar elfogyott és Soare loan a temesváriak közül odalépett s ütlegelni kezdte a szónokot. E pillanatban a háziak kezében már ott termelt a sok piros foltos bot és agyba-főbe verték Soare-t, aki feje fölé tartotta karját és azt is eltörték. Segítségére siettek a temesvári társai és elszabadult a pokol. Már előre megszervezett volt az akció, hiszen bejött két gárdián (őr) is verőeszközzel és nem volt nehéz győzedelmeskedni a fizikailag lerongyolódott embereken. És ezután elkezdődött a kínzások sorozata . A hosszú asztal a terem közepén nem érkezésre szolgált. Hanem műtőasztal volt az, a gyilkosok műtőasztala. Botokkal „mütöttek” és tartott míg a kifeszített test már nem vonaglott. A nyöszörgés is megszűnt s a szádba tömött véres rongy már nem kellett. A mozdulatlan testet a földre húzták, majd hozták a következőt. Akkor tudtam meg mi a „plantonnak” a teendője, amikor a szónok a főgyilkos ránk rivallt, hogy töröljék a vért. Endrével ugrottunk és mivel nem volt törőrongy, a kuçsmánkat vettük le a fejükről és tereltük a vért a priccsek alá. És töröltem 70 rabtársamnak kiszáradt testéből még „kicsavart” vérmaradékot. Csak hetvennek, mert közülünk egy átlótt a verők bandájába, a gazember zsidó Stajer János. Es Stajer, hogy bizonyítson szívvél-lélekkel „dolgozott”. Amikor Metesan Flaviut nyújtották ki odamondta kínzóját fő gyilkosnak, nem volt más mint Turcanu: ez volt aki Krisztusról szónokolt Karácsony estéjén. Flaviut egyenruhájáról – elhurcolása előtt töltötte katonaszolgálatát – lehetett megismerni. Ez volt Stajernak a bosszúja -úgy kicsiben- a keresztény világ ellen. Stajer, akit kétszer is kihívtak a gyűjtőteremből, tudta, hogy nem szabadulás lesz, hanem a kínzóterembe visznek. Es ez az aljas zsidó gúnyolódott annyi meggyötört fiatal lélekkel és szédítette hazugsággal, ugratta, hogy szabadulnak. Stajernak a verőbandában még akadt egy zsidó „honfitársa” egy másik gyilkos a German Cori. Mindketten nagyon aktívak, kíméletlen szadisták voltak. Valami „fütötte” őket, ugyebár a nem ismeretlen gyűlölet. Az asztalról lecibált testeket kettesével rakták egymásra, majd húzták őket a priccsekre, amíg az „operatőrök” pihentek. Hát igen, valamikor ez a terem volt a „Spitalul doi” ahol a beteg rabokat gyógyították.

Már késő éjszakába járt az idő és közeledett a „mútét”. Látam Feri, amikor téged is kifeszítettek, a vonagló testedet, a nyöszörgés már egyforma félelmetes hang volt, a rongy egybe-mosott minden fájdalmat. Es Stajer működött, téged sem kímélt, pedig többször elbeszélgetél vele. Aljas gazember volt. Aztán nem tudtam én következni vagy Endre. Utolsónak hagytak. Amikor láttam mi vár rám elfogott a félelem, a remegés. A kuçsma kiesett a kezemből, aztán nyújtottak. A karodat is lefoglalták, ne tudj kapálózni. A maszatos rongy még meleg volt, hetven összetört lélek fájdalma szorult bele. Miután végigpászta-ták a tested, minden elszibbadt , a lélek is elszibbadt! Amikor magamhoz tértem a priccsek alatt voltam, a magam vetette ágyban a maszatban.

Feri, ez volt a legsötétebb éjszakánk, vagy csak egyik a sok közül? Isten tudja hány közül. Hiszen a sebek estig nem is hegedtek és kezdődött újból a „bál” a pitesti pokolban . Hosszú időn át, amikor szürkült az ég megteltél remegéssel. Vajon meghalt Isten és nem volt ki meghalassa a sok kétségbeesett könyörgést segítségért?

Tudod Feri, a sok állatkínzások mellett mégis volt valami szerencsénk, hogy a verőbanda még nem rendelkezett annyi

gyakorlattal, mint ahogy később cselekedtek, amikor a kínzások mellett megegették ürülékükkel a csajkájukból és még csak nem is engedték kimosni a piszoktól.

Ha emlékszel még a kínzások első napjaiban egy civil lépett be a terembe. Gúnyos tekintettel járta körbe a termet, Soare-t megkérdezte mit csinált a fadarabokba kötött kezével. Elégtételült a képén a sok összetört arc láttán. Később tudtuk meg, hogy ő volt a fő hóhér Nicolschi a securitáté tábornoka.

Valószínű téged soha nem érdekelt ki is volt a Nicolschi. Talán még a gondolatot is el hesegetted magadtól, mintsem felidézd a pitesti börtönélet szomorú emlékeit. Bár én úgy fogalmaznék: ha Rózsa Sándor neve összeborul a betyárérettel, Nicolschi neve a pitesti börtön embertelen kínzásaival, amint a román sajtó úgy örökíti meg: „Genocidul sufletelor” (Lelkek kiirtása)

S ez a hóhér eredeti neve: Boris Grünberg triaszpoli zsidó. Csak ennek a népfajának jellegzetessége, ha az érdekük úgy kívánja, mint a kigyó, amely levedli bőrét, de a mérgezacskó ottmarad pofájában, hát Grünberg is átvedlett Nicolschinak. Életrajzából dióhéjban mondom neked, türelmedet kérem. 1941-ben, amikor a román-orosz kapcsolat puszkaporos volt Besarabia miatt a mi Borisunk átszökött Romániába kémkedési megbízatással. Olyan bunkó volt, hogy alig két órai ittléte után a határőrség elkapta és mint kémet életfogytiglani börtönre ítélték. A felszabadulás után nem tért vissza a Szovjetbe, itt maradt, majd bekérezkedett a rendőrség keretei közé. A „mérgezacskó” eléggé tele volt és aktívan elkezdett dolgozni. Jó születési bizonyítvány (körülmetélt), jó tapasztalat a szovjetéletből, majd KGB ügynök, rohamosan kúszott felfelé a ranglétrán, 1949-ben már a securitáté hatalmasa tábornoki rangban. Ha voltak felettesei is, nem mertek vele ujjat húzni. Ezt bizonyítja az a tette is hogy Gheorghiu-Dej irodáját és lakását is beépítette le halgatókkal.

1949 december 6-án megszervezte a pitesti börtönben a fiatal rabok ügynevezett átnevelését. Ez elnevezés leple alatt Grünberg öntötte „mérgezacskóját”. A sucevai börtönből egy egyetemista csoportot átköltöztettek Pitestre. Valamilyen kiképzés után ígéretet is kaptak hamarabbi szabadulásra ha jó munkát végeznek. A szadista Turcanu és Bogdanovici vezetésével kezdték el embertelen kínzásokkal az átnevelést. Bogdanovici nem tevékenykedett sokáig – ha emlékszel – mert 1950 január 2-3.-án Turcanu előttünk halálra kínozta és kihúzták a teremből. Az átnevelésnek ő volt az első áldozata az állítólag 30-ból. Milyen lelki traumát jelentett számunkra a mindennapi kínzások után, nem tudhattuk mi vár ránk. Három éven át Grünberg és bandája 1450 keresztény fiatalot testileg-lelkileg egy egész életre összetört. Átnevelt! Később átterjedt más börtönre is majd a „peninsula”-i lágerre, ahol (vajon véletlen?) három zsidó Steiner János, Gherman Cori és Fux Simon meg a gazember Bogdanovici kegyetlenkedtek. Igaz kisebb tempóban a brigádosok szobájában zene mellett, hogy tompítsák a kínzások zaját. Grünberg itt is gondoskodott fedezetről, egy zsidó lágerparancsnokot, Lazart hozta magával. Egy áldozatról tudunk, ha emlékszel a „colonelra”, akit a n?vodari téglagyár mögött meglöttek az örök.

Amikor a Szabad Európa rádió szétkürtölte a nagyvilágnak a romániai börtönökben zajló kínzásokat, leállították akciójukat. Turcanu leánykája sírva ment az iskolába, meghallotta, hogy apja az ország legnagyobb gyilkosa.

Turcanu és bandáját meg a pitesti börtönigazgatót halálra ítélték. A vád ellenük, hogy a vasgárdista vezér, Horea Sima parancsára gyilkoltak, hogy kompromittálják a kommunista rendszert. Micsoda aljas vádaskodás! Persze Grünberg a főhóhér, olyan magasan volt a ranglétrán, hogy a törvényszék sem tudta onnan lekarni. De eljött az idő 1992-ben, amikor Grünberg a Nicolschi néven meghívót kapott a bukaresti ügyészségtől „találkozóra” („állj elő vén Márkus”), vagy valószínű újabb „akcióra” invitáltak. Lehetséges, inába szállt a szovjetkém bátorsága, mert a kitűzött reggelre már nem jutott el a találkára, azon éjjel szép csendben megdöglött. Felesége, a zsidó nő, Jozefina körbe ordibált: vigyék ki ezt az idegen halottat a lakásából:

„Enyém a bosszúállás, és megfizetek, ezt mondja az Úr” Es megfizetett!

Feri, én nem játszok holosdit és felejtani sem tudok! A triaszpoli zsidó és hóhérai átneveltek testemben-lelkemben holtomiglan. Bottal verték belém a gyűlöletet. Dögöljenek békében, ahogy megérdemlik, Grünberggel az élen, Spreiner János, Gherman Cori, Fux Simon, Lazar és ne felejtsem luliust, Dés város rémét, aki puskatussal döngtetett, amikor veled együtt letartóztatott.

Es még volt egy „kedves barátom”: amikor öt év után hazatértem egy idegen alak várt az udvaron. Anyám, míg odavoltam szívbajt kapott. Amikor meglátott sírva fakadt és elájult. A boldog percek aggodalommal vegyültek. Az idegen odaszólt: „Ne bögjön, örvendjen, hogy visszajött!” Megfenyegtettem hagyja békén anyámat. Majd megkérdezte: vissza akarok menni? Ez volt egy másik ocsmány, mint egy hordó – a dési Dub.

Feri, úgy gondolom kiöntöttem mindazt, ami évtizedeken át bennünk kötött. S ha örökre mennünk kell, maradjon itt emléken, hiszen ez is bele tartozik a mai világ foragatába.

Dézs, 2013. februárjában

Volt rabtársad: Dénes Elemér